

Marton Zoltán

GébArt 2009

Eldöntött tény, hogy a Gébárti Alkotótelep életében új fejezet kezdődik az elkövetkező nyáron. Tudjuk, az elmúlt három év a kerámia műfaji és technikai bűvöletében telt a zalai tó partján. Úttörő vállalkozásról van szó, hiszen sem a helyszínen, sem a megyében ilyen magas szinten ez a művészeti ág nem képviseltette magát eddig. A kezdeti nehézségek és kételyek ellenére Skrabut Éva elhatározása – hogy kialakuljon egy működőképes infrastruktúra és formálódjon egy nyugat-magyarországi kerámiaszimpozion – sikeresen realizálódott. (Nem csekélyrészülve a zalai alkotótelepek minőségi működését kritizáló, önös érvek amúgy sem nemesacélból kovácsolt pajzsán.)

2009 a lezárás, a befejezés, talán azt mondhatjuk, hogy az összegzés éve. Tehát visszanezve együtt is értékelhető, viszonylagosan komplex időszak végén vagyunk – amely valójában valaminek a nyitánya is lehetne. Mert mondjuk ki, nehéz beletörödni, hogy egy dolog, ami – valóban szinte a semmiből – ilyen minőségi módon bontakozik ki, megszületése után céltalan energiák kusza visszhangjaként, raktárban porosodó leltári számok halmazává váljon. És állítható ez, annak a folyamatnak az áttekintése után, ami ezen a három nyáron itt, Gébárton, a kerámiaszakma első helyi műhelyeiben végbement. A kezdeti botlásoktól, a progresszív műfaji és technikai kérdések felvetéséig.

K. Krawczun Halina, és férje Keményffy Gábor (mindketten Csekovszky Árpád és Schrammel Imre tanítványai) együtt olyan központi magként tudták működtetni az alkotótelepet, amely szellemiséget és technikai tudást ötvözve, irányt és karaktert adott a folyamatoknak. Fontos ez, hiszen mint tudjuk, a meghívott, különböző gondolkodású és identitású művészek közössége önmagában még nem feltétlen alkotócsoporthoz tartozhat. Azonban az együttlét, együttlét, meg persze a szilánkos, a közös nyelvet néha nehezen találó beszélgetések, a megszabott elméleti koncepció mentén azonos nevezőre tudnak hozni, akár egymástól látszólag végletesen eltérő karaktereket is. Persze, ha szükséges. Így lesz a lengyel, egyiptomi, vajdasági és osztrák származású

meghívott művészek csoportjából, egy nemzetközi kerámiaszimpozion alkotóközössége. Így értékeli át kicsit talán a hely szellemével összekapcsolva mindenki a saját ambícióit, terveit, és gyúrja, mintázza végleges formává elképzeléseit. Vannak, akik ennek megfelelően visszatérnek a használati tárgyakhoz – persze csak elméleti szinten –, és értelmezik újra annak formavilágát, saját hangjukra, stiláris elképzeléseikre alakítva. Vannak, akik egyértelműen átlépnek a szobrászat kategóriájába – és ettől kezdve úgy is kell beszélnünk műveikről.

Vannak, akik visszafogott vagy dekoratívabb formavilágú – a kerámia műfajához amúgy is közel álló, talányos szépségű tárgyak elkészítését tűzik ki célul, és vannak, akik műfaji, technikai kísérletezések kockázatos helyszínéül választják a gébárti műhelyt. Olyan résztvevő nincs, aki ne érezné a teljesítés, a közös gondolkodás és munkálkodás izgalmát.

Azoknak, akik mindhárom nyáron vendégei voltak a telepnek, különösen érdekes végignézni együtt a három év teljesítményét. És végiggondolni, hogy honnan, hová jutottak. Érdemben bele tudott-e szólni a kiteljesedő életművekbe a helyi szellem? Vagy kósza kaland volt csupán, kitermelt és itt hagyott klónokkal, az oeuvre eddigi darabjaiból? Tudtak-e élni a lehetőséggel a megújulásra? A helyi tapasztalatok beépültek-e a gondolkodásba, a folyamatokba? Mertek-e újra és újra kockáztatni? Vagy maradtak az unalmas, évek óta begyakorolt szakmai fogásoknál, egyéni konvencióknál? Kérdések halmaza sorakozik, és az elkövetkező időszakban már nehezen kapunk választ. A Gébárti alkotótelep vezetői a zalai, göcseji agyagművészek hagyományaira hivatkozva joggal gondolták, hogy „magasabb” szintre lehet emelni a helyi kerámiaművészet jelenét. Így akarva-akaratlan kiengedették a szellemet a palackból. A gyűjteménygyarapító szándék, önmagában nem lehet elég indok, legfeljebb nemes, ámde esetünkben igencsak elégtelen gondolat. (Nem beszélve a gyűjtés, a gyűjtő koncepciójának mibenlétéről, és tervszerűségéről.) Kívánhatunk-e újabb fogást, újabb falatot, ha az előzőt sem rágtuk meg, és az ízek szinte szét sem olvadtak a szánkban?

Tudunk-e befejezhetőként gondolni az elmúlt időszakra, mikor még éppen csak érintettük a kerámiaművészet kontúrjait? Azt gondolom, hogy nehezen.

A lengyel kerámia az idei évben három fővel képviselteti magát Gébárton, közülük **Bozena Uryga Malczynska** másodszer résztvevője az alkotótelepnek. Az igényesen és megfontoltan dolgozó művész, izgalmas egyvelegét nyújtja a tárgykészítés, a relief és a kispasztika műfajának. Munkáit a tervszerű és tiszta gondolkodás jellemzi. Szimmetriára és asszimetriára építő kompozíciók geometrikus rendje, lágy hullámú domborulatok, és különböző átmérőjű finom csövecskéből kialakított ritmikus pasztikai játékok jelennek meg alkotásain. Felrakással készült nagyméretű üveg, vagy butellaformája, egyértelmű folytatása a tavalyi évben használt formavilágnak, megerősítve a logikai fonal továbbvitelét. Tavalyi fekete kerámiáival ellentétben az idei évben szimplán villanykemencében égette ki tárgyait.

Krzysztof Brzuzan munkáin szinte azonnal tetten érhető, hogy alapvetően szobrász végzettségű. Könnyed, játékos kedvvel alakítja az anyagot, kissé Picasso-t idéző kecskefiguráit. Láthatóan jól érzi magát ebben a világban, de valljuk be, sokat nem kockáztat. Bájos, problémátlan világ, szinte azonnal megszólít gyereket, felnőttet egyaránt. Nem véletlen, hogy a zsűri az ő egyik alkotását javasolja felállítani köztérre. Ennél tovább mennek rusztikus megmunkálású, nyújtott piramisformái, melyek csúcsának mindegyikén egy-egy külön készült, mázazott pasztikai játékot helyez el jó érzéssel. Kis ablakokkal szabdalta, áttört felületük kellemes, belsejükbe mécseset helyezve pedig az esti kiállítást bensőséges hangulatúvá varázsolva, egyben el is helyezik magukat a tárgyak világának rendszerében.

Harmadszor látogatott a Gébárti alkotótelepre **Eugénusz Molski**. A karakteres, erős kisugárzású, atraktív személyiséggel rendelkező művész láthatóan megkedvelte a helyi miliót. Formahalmazó, kissé expresszív, erősen festői kerámiái idén is hasonlóan alakultak, mint a tavalyi évben. Együtt látva a három év munkáit, talán egy kicsit jobban érvényesíthette volna a helyi hatást. Folyamatot nem, de egy sajátos világot, mérhető minőséget mindenképpen tapasztalni kerámiáiban. Hozott katalógusait látva, lett volna még tartalék, amiből építkezzen.

Az osztrák **Isabella Primos** először vesz részt az alkotótelep munkájában, sőt mint tőle megtudjuk, egyben először dolgozik alkotótelepen. A fiatal művész nő érzékeny, finom megdolgozású kerámiákat készít. Kierlelt gondolatú és gazdag érzelmi telítettségű pasztikákat. Azt gondolom, mindenképpen az e nyári alkotótelep egyik felfedezettje ő számunkra, annak ellenére, hogy sajnos a technika komisszága miatt legjobb munkája az égetés folyamán széthasadt.

Keményffy Gábor munkája

Tóth Anita szintén először dolgozott az idei évben Gébárton. A hely és a technikai feltételek így mindenképpen újdonságként hatottak számára is. Papírvékonyaságú agyaglapokból, rétegről, rétegreépítette pasztikáit, amelyek a 2009-es szimpozion termésében szinte az egyetlen narratív jelrendszert hordozó darabok. *Kitörés* című kis, cellaszerű építményeiben kapaszkodó, gubbasztó, görnyedő alakok, alakszülettek jelennek meg, talányosan tragikus történeteket sugallva a szemlélőnek. „Törékeny”, kecses munkák, megőrzésük, megfelelő raktározásuk nem egyszerű problémaként jelenik meg a telep szervezőinek.

Fürtös Ilka hároméves gébárti munkásságát figyelembe véve elmondhatjuk, hogy egy folyamatos gondolati és „tartalmi” fejlődésnek lehetünk tanúi. Talán ő az egyetlen, mindhárom évben meghívott művész, aki tetten érhetően bevon helyi inspirációkat, ötleteket az alkotás folyamatába. Ready-made-ként kezelve a műhely

Khaled Shirag
plasztikái

Khaled Shirag
munka közben

lábtörlő mintázatait, különböző faktúrákat, „lennyomati” lehetőségeket keresve maga körül, alakítja elegáns vonalvezetésű tárgyait, edényeit, tálcáit és kisplasztikáit. Az első év rusztikusabb, erőteljesebb mintázatú és formájú vázájától, következetes az út a tavalyi és az idei év érzékenyebb, kifinomultabb, mégis gondolatiságában és formavilágában azonos darabjaiig.

Az idei nyár egyik nagy meglepetése **Khaled Shirag,**

Krzysztof
Brzuzan
munkái

a kairói egyetem keramikus professzorának megjelenése volt. Nemcsak azért, mert távolról érkezett, és vízumproblémái miatt kissé késve is – így alig egy hete volt munkáinak elkészítésére –, hanem azért is, mert egyetlen Európán kívüli résztvevőként valóban új, megtermékenyítőnek ható szemléletet tudott hozni a telep életébe. Tudott volna, ha nem késve érkezik, és lett volna fogadókézség. Ezt sajnos azonban túlságosan nem lehetett érezni. Khaled munkái talán a kortárs szemlélethez legközelebb álló, műfaji, technikai határokat bátran és határozottan megkérdőjelező, tartalmi, intellektuális szempontból pedig elgondolkodtató darabok. Performanszként zajló kemenceépítése, attraktív étetési módszere – az itt dolgozóknak is különleges élményt adott. Előadása az egyiptomi kerámiaművészetről sajnos elmaradt, de notebookján láthattuk tanítványival végzett munkáit, és Kairó rejtett szépségeit megmutató fotóit.

Mint már az első alkalom után sejtettük, **Ózsvár Péter** nélkül a telep karaktere hiányos, és jelenlegi formájában értelmezhetetlen lenne. A feketeégetés koordinátora, és a helyi közösségi lét egyik központja a Vajdaságból érkezett keramikus. Munkabírása, terhelhetősége és segítőkészsége példaértékű. Eddigi munkái is a természetből táplálkoztak, formailag és szellemileg egyaránt – madártojások, felnagyított vízimakk, stilizált madárfigurák –, most viszont egyenesen templomot, templomokat emel, mintegy összefoglalva az elmúlt két év tevékenységét. A madarak temploma, a fű temploma stb. a panteisztikus világszemlélet és a formai, technikai érettség együttesének remek, lírai lenyomatai. Ózsvár Péter munkái egyszerre narratívák, költőiek, miközben valami megfoghatatlan emelkedettséget hordoznak létükben és címeikben egyaránt. Mesét és filozófiát zárnak magukba, messze túllépve a kisplasztika határait, furcsán ismerős párhuzamos világot teremtve a szemlélő és a mű között.

Keményffy Gábor munkái koherens, stílusista módon, egymást erősítve, logikus folyamatívét felmutatva jellemezhetőek. Hároméves, következetes munkája az idei évben látszik beérni. Kemenceépítési, étetési módja, a kokszos, nyitott tűztérben edződő formák rusztikussága jól illik kialakított geometrikus formavilágához. Felfelé törő, egymásra rétegesen épülő kubisztikus formái elegáns, a vertikális és horizontális osztások mentén izgalmasan tagolt formaelemekre bontott kisplasztikák.

K. Krawczun Halina a telep művészeti, szellemi vezetőjeként jelentős szerepet vállalt az eltelt időszak eredményeinek elérésében. A meghívottak kiválasztása, anyagok beszerzése, technikai, és eszközlehetőségek folyamatos bővítése, nyilvántartása, a jelenlévők inspirálásától a munkafolyamatok koordinálásáig, komplex, halmozott feladatkörök. Mindeközben nagy teherbírással végzi saját munkáinak elkészítését, és talán

a legkísérletezőbb alkat a mezőnyben. Készít fekete égetésű kerámiát, absztrakt és figurális plasztikákat, tárgyyszerű, használati eszközöknek is alkalmas formákat alakít rakus égetésű dísz tárgyakká. Láthatóan minden technikai és formai újdonság érdekli. *Mag* című sorozata talán az eddigi legletisztultabb plasztikai próbálkozása az elmúlt három évben. Bár nehéz ezt esetében megállapítani, hiszen egyértelműen a legfelkészültebb, eszköztárában a legbravúrosabb megoldásokra képes szakember a közösségben.

Mindez persze felsorolászerű, és valójában felszínes összefoglalása a Gébárti Nemzetközi Kerámiaszimpozium hároméves történetének. Valami elindult, megmozdult a szakma területén, aminek megőrzése és folytatása láthatóan kívánatos lenne. A magyar kerámia, ami a hatvanas, hetvenes években élte reneszánszát – akár gondolva a pécsi Országos Kerámia Biennálé 1968-as elindulására – progressziója, láthatóan termékeny talajra

hullott itt, a göcseji fazekasok „országában”, Zalában. A jövő koncepciója várat magára. Nem volt érthető három éve, amikor elindult a jelenlegi kurzus, hogy a zömében festéssel és kisplasztikával foglalkozó alkotótelep karaktere miatt rajzolandó át siklósi, kecskeméti példára egy hazai kerámiaalkotótelep körvonalaira. Most, hogy az eredmények számottevőek, arca és hangja kialakult, szintén nehezen érthető, miért hagyjuk veszni ezeket a nehezen elért eredményeket?

Jövő év tavaszán a gébárti kerámiaanyag a Pécsi Galériában kap kiállítási lehetőséget. A 2010-es évben Pécs, Európa Kulturális Fővárosaként az ország talán legrepresentatívabb kiállítótere. A galéria programjában kiemelt helyen, remek reprezentációs lehetőséggel jelenhet meg az az erőfeszítés, ami a munkák létrejöttét jellemezte.

A GébArt Nemzetközi Alkotótelep jövője nyitott, van időnk gondolkodni...

Isabella Primos
munka közben

